

BÜKEYR (Benî Bükeyr)

(بنو بكير)

**Benî Sa'd b. Leys'in
bir kolu olan Arap kabilesi.**

Mekke'deki evlerini olduğu gibi bırakıp Hz. Peygamber'in ardından Medine'ye hicret eden kabilelerden biridir. Kabileye adını veren Bükeyr (bazı kaynaklarda Ebü'l-Bükeyr) b. Abdü'yâ'il'in İyâs, Hâlid, Âkil ve Âmir adlarını taşıyan dört oğlu Dârülerkam'da müslüman olarak Resûlullah'a bîat etmişlerdi. Dördü de Bedir Gazvesi'ne katılan bu kardeşlerden Âkil savaş sırasında Mâlik b. Züheyr el-Cüşemî tarafından şehid edildi. Onlardan başka Bedir Savaşı'na katılan dört kardeş bulunmadığı için Muâviye ensara karşı kendileriyle iftihar ederdi. Uhud gazilerinden olan Hâlid Rec'de şehid edildi (4/625). İyâs ile Âmir Uhud ve Hendek savaşlarına ve diğer gazvelere katıldılar. Âmir Yemâme'de şehid oldu, Mısır fetihine iştirak eden İyâs ise 34'te (654-55) vefat etti.

BİBLİYOGRAFYA :

Tâcü'l-'arûs, "bkr" md.; İbnü'l-Kelbî, *Cemhere* (Nâci), s. 146; İbn Hişâm, *es-Sîre*, II, 477, 499; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 388-390; İbn Kuteybe, *el-Ma'ârif* (Ukkâşe), s. 591; İbn Hazm, *Cemhere*, s. 183; İbn Hacer, *el-İşâbe*, I, 89.

ABDÜLKERİM ÖZAYDIN

BÜKEYR b. ŞEDDÂH

(بكير بن شداد)

Bükeyr b. Şeddâh el-Leysî

Sahâbî.

Üsdü'l-gâbe ile *el-İşâbe*'de adıyla ilgili olarak Bekir b. Şeddâh şekli tercih edilmektedir. Şeddâh onun dedelerinden biridir. Bazı kaynaklarda ise kendisinden Bükeyr b. Abdullah diye söz edilmektedir. Bükeyr çocukluk yıllarında Hz. Peygamber'e hizmet etti. Bulûğ çağına gelince durumunu Hz. Peygamber'e anlatarak bundan böyle hanımlarının yanına serbestçe girmesinin doğru olmayacağını söyledi. Onun bu davranışından memnun olan Hz. Peygamber, "Allahım, sözünü doğrula ve kendisini kurtuluşa erdir!" diye dua etti. Bu dua yıllar sonra Hz. Ömer'in hilâfeti zamanında gerçekleşti. Arkadaşlarından biri cihada giderken ailesini ona emanet etmişti. Bükeyr arkadaşının evine uğradığı bir gün orada arkadaşının hanımıyla ilişki kurana ve bu ilişkiyi müstehcen bir şiirle an-

latmakta olan bir yahudiyi öldürdü; ertesi gün yahudinin katilini araştıran halifeye maktulün yaptıklarını anlatarak onu kendisinin öldürdüğünü söyledi. Hz. Ömer Bükeyr'i haklı buldu ve Hz. Peygamber'in yaptığı duayı da göz önüne alarak onu cezalandırmadı. Bükeyr'in Kâdisiye Savaşı'nda gösterdiği cesaret de zikre değer. Savaşın sonlarına doğru bozguna uğrayan İranlılar Dicle ırmağı üzerindeki köprüleri tahrip ederek geri çekilmişlerdi. Kumandan Sa'd b. Ebû Vakkâs, coşkun bir şekilde akan Dicle'den askerlerini karşı tarafa nasıl geçireceğini düşünürken Bükeyr, Atlâl diye anılan meşhur atını ırmağa sürdü ve nehri geçti. İslâm askerleri de kendisini takip ettiler.

Hicretin 22. yılında Sürâka b. Amr'ın kumandasında Azerbaycan fethinde bulunan ve Mugan'ın İslâm topraklarına katılmasını sağlayan Bükeyr'in Azerbaycan'da şehid düştüğü rivayet edilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'l-Kelbî, *Cemhere* (Nâci), s. 138-139; Belâzürî, *Fütûh*, s. 263; Taberî, *Târîh* (Ebü'l-Fazl), III, 493-494, 565, 581, 621; IV, 138, 149, 150, 153-157; İbn Düreyd, *el-İştikâk*, s. 171; İbn Hazm, *Cemhere*, s. 181; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, I, 240-241; a.m.f., *el-Kâmil*, II, 454, 506; III, 18, 27-29; İbn Hacer, *el-İşâbe*, I, 52, 163.

İSMAİL L. ÇAKAN

BÜKREŞ**Romanya'nın başşehri.**

Eflak eyaletinde, Tuna'nın kuzey kıyısına yaklaşık 50 km. uzaklıkta Dambovita nehri üzerinde kurulmuştur. Şehir, ilk defa 1368'de Cetatea Dambovitei ismi ile geçmekte olup Eflak prenslerinin ikametgâhı haline geldiği XV. yüzyıla kadar bu isim Bükreş'le beraber kullanılmıştır. Kazıklı Voyvoda adıyla bilinen III. Vlad Tepeş, 1459 ve 1461'deki emirnamelerini burada çıkardı. 1462'de Fâtih Sultan Mehmed'in tayin ettiği Prens Radu Cel Frumos (Güzel Radu, 1462-1474), Yerköyü'nde (Giurgiu) bulunan bir Türk garnizonunun himayesinde idaresini bu şehirde kurdu ve Osmanlılar'a vergi verdi. Bundan sonra iki asırdan fazla bir süre Bükreş'in tarihi, Eflak prenslerinin İstanbul ile olan münasebetlerine bağlı kalmıştır. Osmanlı hâkimiyetine karşı ayaklanan Eflak prensleri, ikametgâhlarını Türk akınlarına daha az maruz kal-

ması dolayısıyla Targovişte şehrine taşındılar.

XVI. yüzyılın sonlarına doğru, Bükreş'e 4 mil (yaklaşık 6 km.) mesafede ağaçlık ve bataklıklarla kaplı bir boğaz olan Kâlûgerân (Çalugareni) mevkiinde Prens Mihal (Mihai Vitezul) kumandasındaki Eflak ordusu ile Serdar Sinan Paşa kumandasındaki Osmanlı ordusu karşı karşıya geldi (1595). Yenilen Eflaklılar geri çekilirken Bükreş'i yakıp yıktılar. Mihal Osmanlı baskınlarına karşı Targovişte'ye çekildi. Bunun üzerine Osmanlılar düşmanın boş bıraktığı şehre girdiler. Eflak bir eyalet şeklinde teşkilatlandırılarak merkezi Bükreş olmak üzere beylerbeyiliğine Satırcı Mehmed Paşa getirildi. Sinan Paşa şehirde hâkimiyeti sağladıktan sonra on iki günde ağaç kütüklerinden bir kale yaptırdı. Öte yandan Mihal tarafından tahkim edilen Targovişte alındı ve burada da bir ay içinde ağaçtan bir kale yapıldı. Ancak ertesi yıl Mihal'in mukabil taarruzu karşısında Bükreş tahliye edildi. Osmanlı ordusu büyük kayıplar vererek çekilmek zorunda kaldı. Bükreş boşaltılırken yapılan kale Sinan Paşa'nın emriyle yakıldı. Bundan sonra Bükreş'in yangın, salgın hastalıklar ve Türkler'e karşı isyanlarla geçen çalkantılı tarihi başlamaktadır.

1716'ya kadar yerli prenslerle idare edilen Bükreş'e bu tarihten sonra İstanbul'daki Fener Rum patrik ailesinden seçilen yöneticiler tayin edildi. Bu durum, bir halk ayaklanması ile Fener yönetimine son verildiği 1821'e kadar devam etmiş ve İstanbul'dan gönderilen Rum yöneticilerin sayısı kırkı bulmuştur. 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşı sonunda imzalanan Berlin Antlaşması'yla Bükreş'te Osmanlı hâkimiyeti sona ermiştir (1878). Bükreş Osmanlı tarihinde özellikle 1806-1812 Osmanlı-Rus savaşı ile Balkan Savaşı'nı (1912-1913) bitiren antlaşmaların imzalanışlarına sahne olması açısından önem taşımaktadır.

İlk devirlerdeki nüfusu hakkında fazla bilgi bulunmayan Bükreş'te kaynaklar sadece Yunanlı, Ermeni ve yerli tüccarların varlıklarından bahsetmektedir. XVII. yüzyılda ise Evliya Çelebi Bükreş'in büyük bir şehir olduğunu, ancak kalesinin bulunmadığını, Eflak beylerinin oturduğu saraylara "forte" denildiğini, şehirde hepsi ahşap 12.000 ev, 1000 kadar dükkân, on dört manastır ve ayrıca müslümanlar için bir misafirhane ile Dimboviçe'nin (Dimbovitsa) karşı kıyısında köprü başında, içinde bir cami ve bazı me-